

STORTINGET

Representantforslag 177 S

(2023–2024)

fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn og Guri Melby

Dokument 8:177 S (2023–2024)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, Sveinung Rotevatn og Guri Melby om oppfølging av kvalitetsnormen for villaks

Til Stortinget

Bakgrunn

Den atlantiske laksen består av et stort antall bestander som er knyttet til vassdrag med utløp til det nordlige Atlanterhavet. Norges hav- og kystområder og vassdrag utgjør noen av de viktigste leveområdene for villaksen, og Norge har om lag en tredjedel av totalbestanden, fordelt på om lag 400 gjenværende laksebestander. Norge har derfor et særskilt internasjonalt ansvar for villaksen.

Mange laksebestander i Norge er i dag truet eller har gått tapt. Rømt oppdrettsfisk, lakselus, pukkelaks og klimaendringer er nå de største truslene mot villaksen. Mengden laks som årlig kommer fra havet til Norge, er mer enn halvert siden 1980-tallet, og situasjonen er kritisk. Antallet laks som kom fra havet til Norge i 2023, var på det nest laveste nivået noen gang, og de to laveste innsigene har kommet i løpet av de tre siste årene.

Påvirkning

Reduserte laksebestander skyldes en kombinasjon av menneskelig aktivitet og lavere overlevelse i sjøen. Tilstanden er mest kritisk for laksebestandene i Midt-Norge og Vest-Norge samt i Tanavassdraget. Negativ påvirkning fra lakseoppdrett har i stor grad bidratt til dette.

I dag regnes rømt oppdrettslaks, lakselus og infeksjoner knyttet til fiskeoppdrett som de største truslene mot villaksen. Samtidig gjennomføres det ikke tilfredsstillende tiltak for å redusere disse truslene. Villaksen trues i tillegg av spredningen av invaderende og fremmede arter som pukkelaks. Kunnskapen om pukkelaksens påvirkning på villaksstammene er for dårlig, og usikkerheten om fremtidig utvikling i villaksstammene som følge av pukkelaksens inntog i norske elver er stor.

Samtidig har villaksstammene blitt redusert som følge av en rekke andre forhold, som vassdragsregulering, forsuring og klimaendringer. Klimaendringene påvirker laksebestandene og øker behovet for å håndtere andre trusler, slik at bestandenes evne til å tilpasse seg endringene øker.

Kvalitetsnormen for villaks

I 2013 vedtok Stortinget en kvalitetsnorm for villaks. Intensjonen med kvalitetsnormen er at den skal bidra til å ta vare på de ville laksebestandene slik at artsmangfoldet sikres og det produseres et høstbart overskudd.

Kvalitetsnormen er et klassifiseringssystem som gjør det mulig å si om en laksebestand er i svært god, god, moderat, dårlig eller svært dårlig forfatning. Det vedtatte minstekravet er at alle bestander minimum skal oppnå «god kvalitet» (nest beste kategori). Ved vurderingen skal man ta utgangspunkt i bestandenes størrelse og genetiske integritet. Forslagsstillerne påpeker at kvalitetsnormen er retningsgivende for myndighetenes forvaltning av villaksen.

Høsten 2019 kom Miljødirektoratet med et forslag til tiltaksplan for de 81 vassdragene som ikke klarte å

oppnå minimum klassifiseringen «god kvalitet» etter den første klassifiseringen etter kvalitetsnormen.

Erfaringer så langt har vist at kvalitetsnormen gir et godt bilde over tilstanden og eventuelle utfordringer for laksebestandene for de vassdragene som er klassifisert etter normen.

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning klassifiserer og overvåker bestandene og vurderer hvilke faktorer som påvirker kvaliteten for den enkelte laksebestanden. Den siste kartleggingen viser at bare én av fem laksebestander hadde god eller svært god tilstand i 2015–2019, mens over en tredel av bestandene hadde dårlig eller svært dårlig tilstand.

Forslagsstillerne understreker at tilstanden for villaksen ikke er forbedret sammenlignet med perioden 2010–2014, og at det ikke er noen endring i hva som er

de største påvirkningsfaktorene. Laksefisket så langt i år har vekket stor bekymring som følge av en dramatisk nedgang i villaks i norske elver.

I 2021 ble villaksen oppført på norsk rødliste for arter. Den er vurdert som nær truet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding med forslag til virkemidler for hvordan alle laksebestander skal sikres minimum «god kvalitet» etter kvalitetsnormen for villaks.

21. juni 2024

Ola Elvestuen

Sveinung Rotevatn

Guri Melby